

українська термінологія з легкої атлетики. Українська мова збагатилася такими термінами як “скічня”, “біжня”, “мет списом” та інші. Ці підручники користувались великою популярністю серед вчителів, вони були значною підмогою у справі викладання такого нового на той час предмету як фізичне виховання.

З метою підготовки вчителів фізичної культури для українських освітніх закладів І. Боберський створює “Учительський кружок”. Серед перших вчителів “руханки” були вихованці професора І. Боберського: Степан Гайдучок, Петро і Тарас Франко, Євген Любрович. Так само, як і при викладанні німецької філології, І. Боберський поєднував навчання фізкультури із вихованням. Він намагався виховати своїх учнів свідомими українцями, патріотами своєї землі, готовими стати у разі потреби на її захист. Саме із його учнів вийшло багато майбутніх захисників Батьківщини. Як згадує колишній учень гімназії І. Олексишин багато “учнів української гімназії пізніше із зброєю в руках в легіоні УСС, в рядах УГА і Дієвої Армії УНР та в інших військових формаціях ішли в бій з ворогами, щоб вибороти волю для українського народу” [7, 31].

Думку ще одного учня про професора Боберського наведено у записі, зробленому професором 15 грудня 1918 р. в своєму щоденнику, в якому він розповідає про зустріч з сотником Омеляном Підляшецьким: “Стрінув я сотника – судію Омеляна Підляшецького. Розповідає мені про мої замітки в школі, щоб нікого не боятись, самостійно думати, постійною роботою стреміти до самостійності в життю. Дивує мене, що спам’ятав собі це. Належав як ученик до класу в академічній гімназії у Львові, де я вчив німецьку мову. Приємно мені почути, що хтось навчився дещо від мене. Звичайно лишаються нам в пам’яті лишень лиця учителів” [1, с.89].

Висновки. Таким чином, на основі спогадів колишніх учнів можемо зробити висновок, що творець національної системи фізичного виховання професор Іван Боберський був людиною з активною життєвою позицією, палким патріотом, високопрофесійним педагогом, який володів такими необхідними для педагога рисами як любов до дітей, відданість своїй справі, вимогливість, воля, витримка, тактовність, добре почуття гумору, життєва мудрість і далекоглядність. Відмінною рисою педагогічної праці І.Боберського було поєднання навчання із вихованням, вихованням характеру, вихованням громадянина, вихованням кращих людських чеснот. За часи своєї праці в Українській академічній гімназії він виховав ціле покоління учнів, які не тільки досконало знали предмет, який викладав професор, а й були втіленням найкращих рис української молоді.

Література

1. Боберський І. Щоденник 1918-1919 рр. / Упоряд. Ю. А. Мицик. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2003. – 260 с.
2. Вацеба О. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 230 с.
3. Гумор у школі // Учитель. – 1908. – Ч. 1. – 5 січня. – С. 9-10
4. Трофим’як Б. Професор Іван Боберський – творець національної системи виховання елітарної генерації української молоді (1901-1918 рр.) // Мандрівець. – 2005. – № 1. – С. 25-29.
5. Трофим’як Б. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років XIX ст. до 1939 р.). – К.: ІЗМН, 1997. – 424 с.
6. Ленік В. Українська організована молодь (молодечі організації від початків до 1914 р.). – Мюнхен – Львів, 1994. – 181 с.
7. Ювілейна книга Української Академічної Гімназії у Львові. Серія: Матеріали до сучасної української історії. На 100-річчя першого українського іспиту зрілості 1878-1978. – Філадельфія-Мюнхен: Український Вільний Університет, 1978.

Анотація

У статті на основі спогадів колишніх учнів Української академічної гімназії у Львові проаналізовано педагогічну діяльність Івана Боберського і висвітлено основні риси професора Боберського як педагога.

Аннотация

В статье на основании воспоминаний бывших учеников Украинской академической гимназии во Львове проанализировано педагогическую деятельность Ивана Боберского и освещены главные черты профессора Боберского как педагога.

©2007

Огієнко О.І.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Соціальні зміни, що відбуваються у світі, обумовлюють необхідність кардинального перегляду традиційних підходів до освіти як найважливішого інструменту суспільного розвитку. Освіта розглядається як первинний стратегічний фактор та ресурс розвитку цивілізації, країни, особистості, як фактор національної безпеки та порятунку людства в умовах суспільної кризи, як головна рушійна сила соціально-економічного розвитку країни. Це зумовило заміну концепції “освіти на все життя” концепцією неперервної освіти, яка сьогодні прийнята та усвідомлюється у країнах усього світу та спрямована на зріст як професійного, так й особистісного освітнього потенціалу людини впродовж життя.

Розвиток концепції неперервної освіти та необхідність її реалізації загострили у суспільстві проблему освіти дорослих, яка на Міжнародній конференції з проблем освіти дорослих у Гамбурзі в 1997 році була названа ключем до XXI століття [2, с.3]. Конференція у своїй декларації рекомендувала урядам усіх держав вважати освіту дорослих одним із пріоритетів державної політики. Перш за все, це зумовлено тим, що саме доросла людина є головною продуктивною силою суспільства, саме від неї залежить рівень соціально-економічного розвитку та конкурентноздатності країни. По-друге, доведено (ЮНЕСКО), що для суспільств, яке динамічно змінюється, ефективність та незворотність будь-яких соціально-економічних та політичних реформ вимагає перенавчання не менш як 25% дорослого населення.

Перехід України до інформаційно-технологічного суспільства, демократичні зміни в соціально-економічному розвитку держави, процеси інтеграції національної освіти в європейський освітній простір потребують реформування системи освіти дорослих, обґрунтування її концептуальних засад. У цьому контексті актуальним стає вивчення, аналіз та переосмислення зарубіжного досвіду. При цьому у країнах високого економічного розвитку устарювання знань йде швидше, особливо технологічних, вимагаючи, тим самим, від людини постійного набуття нових як професійних, так й соціальних знань, зумовлюючи, таким чином, розвиток системи освіти дорослих.

У більшості розвинених країн проблемі освіти дорослих надається належна увага: розроблені та діють закони про освіту дорослих, які фіксують правові, фінансові та організаційні гарантії та права громадян у цій галузі освіти; організована підготовка викладачів-андрагогів тощо.

На сьогоднішній день можна казати про функціонування декількох моделей освіти дорослих: скандинавської, західноєвропейської та американської, кожна з яких має свої переваги та певну спрямованість. Якщо розглядати їх з точки зору орієнтованості на людину та створення умов для її самореалізації, безперечно скандинавська модель знаходиться поза конкуренції, оскільки доросла людина розглядається в ній не тільки й не стільки як економічний фактор розвитку суспільства, а як мета розвитку та вища цінність. Певно тому, скандинавські країни витрачають на освіту, взагалі, та на освіту дорослих, зокрема, більше 7-8% ВВП, тоді як ніж інші держави – в середньому 4,9%. Саме у Данії, Швеції, Норвегії приділяється особлива увага неформальній чи ліберальній освіті та важко знайти дорослу людину, яка хоча б раз у житті не навчалася у закладах формальної чи неформальної освіти для дорослих. Тому, вважаємо, що вивчення та аналіз концептуальних засад скандинавської моделі освіти дорослих є актуальним та виправданим.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичні та практичні аспекти освіти дорослих скандинавських країн стали предметом досліджень провідних науковців розвинених країн, передусім таких, як П.Джарвіса, Ч.Рейджина, С.Кунле, П.Вертер Андерсена, Х.Хансен, М.Каутто, Й.Альбер, А.Уэст Педерсен, Р.Хогіла та ін. На пострадянському просторі проблемі освіти дорослих присвячені дослідження С.Г.Вершловського, Л.П.Вовк, М.Т.Громкової, В.О.Ісаєва, Л.М.Лесохіної, Н.Г.Ничкало, В.І.Подобед та ін., але окремих досліджень стосовно скандинавської системи освіти не проводилося. Це зумовило вибір теми нашої наукової статті.

Формулювання цілей. Мета статті – обґрунтування концептуальних засад освіти дорослих у скандинавських країнах.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: визначити передумови, які вплинули на розробку концептуальних засад сучасної освіти дорослих у скандинавських країнах; дослідити мету, функції, принципи та підходи ефективного її функціонування; розкрити сутність концепції „Folkeoplysning” Н.Ф.С.Грюндтвіга, її значення для сучасності; визначити та обґрунтувати специфічні властивості скандинавської системи освіти дорослих.

Виклад основного матеріалу дослідження. Скандинавські країни частіше розглядають разом, оскільки вони мають між собою багато спільного: культуру, мову, історію, географічне розташування, високий рівень життя, парламентську демократію тощо. Таким об'єднувальним фактором є й освіта дорослих.

Освіта дорослих являє собою важливу складову загальної системи освіти, тому мета, функції та її принципи органічно пов'язані з загальними концептуальними положеннями освіти. Водночас, освіта дорослих діє як відносно відокремлена система неперервної освіти, яка спрямована на задоволення освітніх проблем дорослої людини, тому спирається на власні концептуальні засади.

Визначаючи концептуальні засади освіти дорослих ми усвідомлювали, що вони зумовлюються та реалізуються у контексті загальної соціально-економічної політики, на яку значний вплив мають норми та цінності суспільства.

Соціальна політика скандинавських країн базується на соціально-демократичних ціннісних орієнтаціях, основними з яких є соціальна справедливість та рівність. Держава надає кожному громадянину рівне право на соціальне забезпечення. Така соціальна політика є специфічною у порівнянні з іншими європейськими країнами та складає сутність скандинавської моделі благоденства (Nordic welfare model).

Аналіз наукової літератури (Kohlberg, A.Nielsen, G.Parkyn, R.Peers, R.Peterson та ін.) дозволив виділити провідні характеристики скандинавської моделі благоденства, які зумовлюють розвиток освіти дорослих у цих країнах: пріоритет принципів рівності та солідарності у здійсненні соціальної політики; фінансування соціальних витрат за рахунок загальних податкових доходів з бюджету; всеохоплюючий характер: держава є домінуючою у порівнянні з ринком; орієнтація на повну зайнятість населення та випереджальний характер заходів щодо довгострокового безробіття; високий рівень, універсальність та загальнодоступність заходів соціальної підтримки населення: забезпечення рівності різних груп населення: гендерних, вікових, класових, сімейних, етнічних, релігійних, регіональних та інших; надання достатніх грошових трансфертів, особливо для малозабезпечених громадян; забезпечення основних соціальних гарантій.

Водночас, наше дослідження доводить, що витoki сучасної скандинавської моделі благоденства необхідно шукати в історичному минулому, яке тісно пов'язано зі становленням та розвитком освіти дорослих – створенням вищих народних шкіл. Безпосередньо вони відіграли провідну роль у формуванні демократичного суспільства у Данії, Швеції, Норвегії та вплинули на розбудову всієї системи освіти, базуючись на філософії датського пастора, філософа, просвітителя, натхненника релігійного та соціального руху XIX століття за національне та культурне відродження Данії, автора концепції “Folkeoplysning” та народної вищої школи Н.Ф.С.Грюндтвіга (1783-1872). Його основні ідеї: свобода та широка народна освіта, метою якої є пробудження духовного потенціалу народу, усунення відриву між простим селянином та елітою, створення умов для саморозвитку та самоосвіти; підґрунтям народної освіти є бажанням людини знайти особисте “Я”, познати спочатку себе, зрозуміти свою унікальність; кожна людина повинна бути в змозі сказати “ми”, та при цьому розуміти “я”; кожна людина повинна бачити у собі цікаву та розумну людину, але не впадати у крайнощі та не вважати цікавою та розумною тільки себе; люди всі цікаві та розумні у той чи іншій мірі, але не повинні концентруватися тільки на собі, не повинні звільняти себе від дійсності, повинні підтримувати один одного, водночас проживаючи своє особисте життя та виконуючи свою особисту роль у житті; життя є життя окремої людини [8], були покладені в основу розбудови освіти дорослих в усіх скандинавських країнах. Його філософські ідеї відповідають вимогам й сучасного суспільства, оскільки критеріальними властивостями цінностей життя та розвитку суспільства він вважав цінності дійсно громадянського демократичного суспільства – свобода особистості, відповідальність за особистий вибір та соціально-особистісні прояви людини: інтерпретація людиною себе відповідальним суб'єктом, здатність до самореалізації, яка базується на розумінні обов'язків та соціальної відповідальності; здатності до розумного обмеження потреб; інтерпретаційна компетентність [1] - прагнення з'ясувати, що діється; адекватна інтерпретація себе, своїх можливостей та обмежень.

Концепція “Folkeoplysning” у Данії та Норвегії чи “Folkbildning” у Швеції складає сутнісну характеристику та відмінність скандинавської освіти дорослих. “Folkeoplysning” – датське поняття, яке важко перекласти на будь-яку мову. Воно означає все, що пов'язано з народом (Folk), включаючи культуру, історію, цінності тощо. Його не можна замінити звичним терміном „неформальна освіта”, оскільки “Folkeoplysning” – це більш широке та змістовне поняття, у якому робиться акцент з одного боку на національну культуру, традиції народу та особистий потенціал розвитку людини, а з іншого на демократичність організації навчального процесу, який базується на ідеях свободи та рівності всіх його учасників.

Історія становлення скандинавської системи освіти дорослих показує тісний взаємозв'язок “Folkeoplysning” та формальної освіти. Причому, місце, роль та значення кожної з них, певним чином, залежало від конкретних історичних та соціально-економічних умов. Якщо основною метою формальної освіти дорослих завжди було ліквідація “абсолютної” функціональної неграмотності, то головною метою “Folkeoplysning” є ліквідування або попередження “відносної” функціональної неграмотності, яка пов'язана з соціально-культурними процесами, що відбуваються у суспільстві. У порівнянні з іншими країнами, де неформальна освіта дорослих довгий час розглядалась як додаткова освіта відносно до основної, як така що не завжди відповідає інтересам держави, у скандинавських країнах відношення до неї було іншим. У “Folkeoplysning” завжди вбачали один з основних механізмів створення та розвитку демократичної держави, підтримки національної єдності народу, формування всебічно розвиненої особистості [5].

Завдяки підтримки держави та суспільства “Folkeoplysning” у скандинавських країнах являє собою розвинену, розгалужену та організовану підсистему освіти дорослих та реалізується у вечірніх школах; курсах, що організують різні асоціації; вищих народних школах (“folkehøjskoler”), які передбачають постійне проживання та вищих народних школах “daghøjskoler”, які цього не передбачають. Головною метою таких шкіл є особистісний розвиток кожного учасника, який відбувається у процесі навчання та соціальних ділових відношень з іншими людьми; той, хто навчається, повинен мати можливість краще розумітися у проблемах суспільства та людських відношеннях [3]. Тобто, головним у вищих народних школах є не вивчення навчальних предметів, доречі, у школах викладаються звичайні предмети: література, історія, психологія, музика, педагогіка, мистецтво, малювання, кулінарія тощо, а вивчення людей та себе. Єдиним шляхом пізнання вважається спілкування між

людьми, постійний діалог між “Я” та світом, самопізнання, оскільки тільки самоусвідомлюючи особистість може стати повноцінним активним та відповідальним членом демократичного суспільства.

Принципи свободи та гуманізму як провідні у функціонуванні вищих народних шкіл, стали головними для всієї освітньої системи в цілому. При організації освіти керуються тезою: ніхто не має монополії на знання правильного життєвого шляху. Тому, наприклад, батьки мають право створити свою власну школу чи навчати дитину вдома самостійно. При цьому, вони можуть розраховувати на підтримку держави.

Значення та відношення до вищих народних шкіл держави та суспільства відображається наявністю чітко розробленої законодавчо-нормативної бази, визнанням їх рівноправними суб'єктами системи освіти та наданням майже повної фінансової підтримки як на державному, так й на місцевому рівнях. Наприклад, у Законі про “Folkbildning” м.Сондеборга (Швеція) записано: “Забезпечити дотаціями та приміщенням вільну народопроектницьку діяльність, поважаючи своєрідність та самоуправління ініціаторів” [5].

Концепція “Folkeoplysning”, яка успішно реалізовувалася у Вищих народних школах, просвітницьких структурах, публічних бібліотеках, не втратила свого значення й сьогодні. Саме вона складає засади сучасної системи освіти дорослих скандинавських країн і, саме її можна розглядати як передумову для розвитку “суспільства, що розвивається”. Її основними характеристиками є: ідея рівних можливостей для всіх, тобто забезпечення масовості освіти; провідна мета: створення умов для саморозвитку, самовдосконалення та самопізнання; свобода та демократичність у виборі тем, напрямків та організації; єдність навчання та життя; активна громадська позиція всіх громадян, відповідальність кожного перед іншими та суспільством в цілому.

Таким чином, у положеннях Н.Ф.С.Грюндтвіга щодо потреби людини навчатися та самовдосконалюватися протягом усього життя, були закладені перспективні ідеї, котрі у другій половині XX століття знайшли втілення у концепції неперервної освіти та забезпечили відмінність скандинавської освіти дорослих.

Соціально-філософський, соціологічний, психолого-педагогічний аналіз проблем освіти дорослих показав, що у сучасному розумінні освіта дорослих – це система, у якій системоутворюючим фактором стають соціальні та особистісні освітні потреби громадян держави. В залежності від їх значимості, та можливостей задоволення формуються підсистеми освіти дорослих: формальної, неформальної та інформальної освіти. При цьому, кожна підсистема являє собою складне утворення, яке складається з ряду взаємодіючих та взаємозумовлюючих компонентів, як то: мережа освітніх та культурно-просвітницьких закладів, асоціацій та центрів, освітніх програм, органів управління тощо. Кожна країна має свої особливі характеристики та організаційні структури зазначених підсистем. Певні структурні та змістові відмінності є й у системах освіти дорослих у Данії, Швеції, Норвегії, але сутнісні їх характеристики та методологічні підходи є однаковими.

У концептуальному плані сучасну освіту дорослих у скандинавських країнах можна визначити як гнучкий та динамічний процес адаптації людини до змін у суспільстві, включення людини через нові знання у соціально-економічну сферу діяльності з урахуванням її потреб, очікувань та подальшому прогресивному розвитку як людини, так й суспільства в цілому. Таке визначення освіти дорослих пов'язано з місцем та статусом її у суспільствах скандинавських країн, що закріплюється у багатьох державних документах, зокрема, Законом про підтримку “Folkeoplysning” у Данії, Законом про освіту дорослих у Норвегії, Декретом про державну підтримку “Folkeoplysning”, декретом про муніципальну освіту для дорослих у Швеції тощо.

Крім того, створений Скандинавський Кабінет Міністрів (Nordic Council of Ministers) – координаційний міжурядовий орган, який виділяє освіту дорослих в один з п'яти пріоритетних напрямків співпраці та взаємодії скандинавських країн, здійснює стратегічне планування цієї галузі освіти з урахуванням національних особливостей країн та надає фінансову підтримку Скандинавській Народній Академії, Скандинавському міжнародному центру з розвитку “Folkeoplysning” та освіти дорослих. У розробці стратегії та її реалізації активну участь приймають Скандинавські Навчальні Асоціації, Скандинавська Рада Народних Вищих Шкіл та національні організації з освіти дорослих.

Червоною стрічкою через усі державні документи стосовно освіти дорослих проходить ідея розбудови скандинавської моделі освіти дорослих, яка будується на межі національної культури та освіти, освіти та демократичного суспільства. Це змінює функціональну імперативу освіти дорослих, складовою якого стають й соціокультурні характеристики освіти дорослих. Тому, поряд з такими традиційними функціями як компенсаторна – реалізація дорослою людиною раніше відсутніх або упущених освітніх можливостей, адаптивна – забезпечення пристосування до нових умов у суспільстві, яке змінюється, розвивальна – сприяння всебічному розвитку особистості, освіта дорослих у скандинавських країнах виконує культурно-гуманістичну та креативно-моделюючу функції. Остання, забезпечує дорослій людині, завдяки неперервному набуттю нових знань, формуванню нових умінь та навичок, можливість впливати на моделювання соціальних процесів та відчувати себе активною та затребуваною частиною суспільства, відповідальною за його розвиток. Тому тут освіта дорослих розглядається як системоутворюючий чинник соціальних, економічних та політичних процесів, як елемент постійної життєтворчості людини. Крім того, ми вважаємо, що доречно казати про прогностичну функцію

скандинавської освіти дорослих, яка дозволяє не тільки орієнтуватися на сьогоdnішні потреби особистості, суспільства та держави, а й носить випереджальний характер.

Аналіз наукового доробку провідних скандинавських теоретиків освіти дорослих дозволив виділити основні принципи та підходи, які забезпечують розвиток системи освіти дорослих та визначають її унікальність.

Визначені принципи освіти дорослих ми згрупувати у три групи.

Першу групу складають соціально-політичні принципи, які визначають відношення суспільства до освіти дорослих та державну політику в цій галузі освіти: визнання права на освіту у будь-якому віці; принцип доступності; орієнтація освіти дорослих на загальнолюдські, національні цінності та ідеали гуманізму; гармонізація інтересів особистості та суспільства; взаємодія та партнерство державних органів, недержавних та суспільних організацій; державна підтримка освіти дорослих.

До другої групи принципів ми віднесли організаційно-управлінські, які зумовлюють загальні підходи до організації діяльності у цій галузі освіти: принцип неперервності; врахування освітніх потреб різних категорій дорослого населення; автономність освітніх закладів – невтручання органів центральної та муніципальної влади у роботу освітніх закладів; принцип диверсифікації, який реалізується через наявність великої кількості навчальних закладів та різноманітних навчальних програм, кваліфікацій, рівнів освіти та термінів навчання, багатоканальне фінансування та управління тощо. Визначальним у цій групі принципів є принцип демократизації, що передбачає рівні освітні можливості для всіх груп населення, незалежно від етнічної та соціальної приналежності і місця проживання та її безкоштовний характер; відкритість та різноманітність навчальних закладів для дорослих; свободу у виборі форм, методів та змісту навчання тощо.

Третю групу принципів складають андрагогічні принципи, що є основою при формуванні освітніх програм для дорослого населення та виборі технологій їх реалізації: особистісно-орієнтований характер освітніх програм та технологій; практикоорієнтованість змісту освіти та видів діяльності; активність та самостійність всіх учасників навчання; проблемність та діалогічність змісту, свобода та рівність у взаємодії учасників навчання; рефлексивність; варіативність змісту, форм та методів навчання; принцип мотивації, принцип випереджальної освіти; опори на досвід учасників освітньої діяльності тощо.

Дослідження доводить взаємозумовленість та тісний взаємозв'язок між виділеними групами принципів освіти дорослих, що забезпечує ефективність всієї системи освіти дорослих та зумовлює застосування таких підходів: синергетичного, що базується на системності та цілісності, самозбереженні та саморозвитку структур, які складають систему освіти дорослих; аксиологічного – забезпечує розвиток ціннісних уявлень про призначення освіти для духовного розвитку людини, для пізнання світу, себе, соціального життя; культурологічного, який за визначенням В.С.Біблера, виражає загальну форму спілкування та буття різних культур; гуманістичного, що відображає ідеали людиноцентристської освіти; андрагогічного – враховує особливості дорослої людини при організації навчального процесу.

Синтез зазначених підходів забезпечує нову якість освіти дорослих, у порівнянні з іншими країнами, оскільки дозволяє змістити акцент з професійно-орієнтованої спрямованості освіти дорослих на особистісно-орієнтовану, яка базуються на індивідуальній суб'єктивності дорослої людини, визнанням її права на феноменологічну неповторність, повагу, свободу поглядів та суджень.

Висновки. Дослідження концептуальних засад скандинавської освіти дорослих дозволило зробити такі висновки: специфічність та відмінність скандинавської освіти дорослих зумовлюються: історичними та національними особливостями розвитку держав, а також соціально-економічними факторами, серед яких провідне місце займає розбудова скандинавської моделі благоденства; розумінням освіти дорослих як одного із найважливіших чинників економічного й соціально-культурного прогресу, духовного розквіту нації та розвитку демократичного суспільства; розробленістю законодавчо-нормативною, теоретичною та науково-методичною бази, розгалуженістю організаційної структури; державним фінансуванням; гармонійним поєднанням концепції "Folkeoplysning", яка складає сутнісну характеристику скандинавської освіти дорослих та концепції неперервної освіти; унікальними, суто скандинавськими закладами освіти для дорослих, такі як Вищі народні школи; гуманістичною спрямованістю підходів, принципів, мети освіти дорослих. Критерієм якості освіти дорослих у скандинавській системі освіти дорослих виступає її відповідність природі людини, її індивідуальності та особистісно-сислової сфери.

Проведене дослідження не вичерпує зазначену проблему. До перспективних напрямів подальшого дослідження відносимо проблему соціального партнерства у скандинавській освіті дорослих, вивчення організаційно-педагогічних умов функціонування Вищих народних шкіл.

Література

1. Сухобская Г., Соколовская Е., Шадрин Т. О новых ценностях в образовании взрослых //Новые знания. – 2003. - №4. – С.6-7.
2. Adult Education. The Hamburg Declaration. The Agenda for the Future //Fifth International Conference on Adult Education. – Hamburg (Germany), 1997. – 30p.

3. Bysted P. Adult learning in Denmark . – Copenhagen: Danish Research and Development Center for Adult Education, 1997. – 49 p.
4. -Kautto M., Heikkilä M., Hvinden B., Marklund S., Ploug N. Nordic Social Policy. Changing Welfare States. L.: Routledge, 1999. – 126p.
5. Korsgaard O. A European Demos? The Nordic Adult Education Tradition--Folkeoplysning--Faces a Challenge. //Comparative Education. – 2002. – Vol.38, №1. – P.7-16.

Анотація

У статті розкриваються передумови становлення та розвитку сучасної системи освіти дорослих у скандинавських країнах; досліджуються мета, функції, принципи та підходи ефективного її функціонування; розкривається сутність концепції "Folkeoplysning" Н.Ф.С.Грюндтвіга; визначаються та обґрунтовуються специфічні властивості скандинавської системи освіти дорослих.

Аннотация

В статье раскрываются предпосылки становления и развития современной системы образования взрослых в скандинавских странах; исследуется цель, функции, принципы и подходы эффективного его функционирования; раскрывается сущность концепции „Folkeoplysning” Н.Ф.С.Грюндтвига; определяются и обосновываются специфические особенности скандинавской системы образования взрослых.

© 2007

Олеярник О.В.

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧОГО ДОСВІДУ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ШКОЛИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ. В СУЧАСНІЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ ПРАКТИЦІ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Зміни, які відбулися в державі, суттєво вплинули на розвиток освіти в Україні. Найбільше насторожує те, що на сьогоднішній день, учні на уроках трудового навчання не вміють творчо підходити до розв'язання поставлених задач, при виникненні складнощів постійно звертаються до вчителя за допомогою. Учителі трудового навчання сьогодні все менше і менше часу приділяють використанню власного творчого досвіду для того, щоб прищепити учням творчі здібності, у вирішенні різного роду проблем.

Одним з головних рішень у житті старшокласника є вибір майбутньої професії, і вчитель, використовуючи власний досвід, повинен створити такі умови на уроці, за яких учні із задоволенням почнуть оволодівати певними професійними вміннями та навичками, що в подальшому трансформуються у вибір конкретної професії.

Звертання до творчого досвіду вчителя трудового навчання вітчизняної школи другої половини ХХ століття пояснюється тим, що в той період учні були краще підготовлені до вирішення задач, які потребували творчого підходу. Саме цим обумовлено використання цього досвіду в сучасній навчально-виховній практиці.

Аналіз публікацій і досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Загальним питанням творчості присвятили свої дослідження такі вчені, як Г.Альтшулер та Д.Богоявленська. Проблеми формування та розвитку особистості у творчій діяльності розглядалися у працях І.Барташнікової, І.Волкова, Н.Слюсаренка, В. Шибинського, О.Лука, В.Левіна, але не було проаналізовано проблему використання творчого досвіду вчителя трудового навчання в сучасній педагогічній практиці.

Формулювання цілей статті... Ураховуючи актуальність даної проблеми, ми пропонуємо розглянути безпосередній вплив творчого досвіду вчителя трудового навчання вітчизняної школи другої половини ХХ століття на розвиток професійних умінь та навичок учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження... Творчість – це процес створення чогось нового на основі перетворення пізнаного, тобто нового результату або оригінальних шляхів розв'язання поставленої задачі. Основними характеристиками творчості є новизна і перетворення.

Відомо, що розвиток творчих здібностей учнів залежить від творчого досвіду вчителя, чим більше педагог упроваджує в навчальну практику прийомів, методів, що потребують творчого підходу до вирішення проблеми, тим краще учні оволодівають професійними вміннями та навичками.

Підготовка школярів до творчого вирішення завдань на уроках трудового навчання є одним з головних аспектів формування особистості. Ще В.Сухомлинський наголошував на тому, що навчання є розвитком особистості, підготовкою школяра до творчої діяльності, оскільки суспільству потрібна особистість, здатна ставити й вирішувати важливі соціальні питання [3].

Під час роботи з учнями вчитель впливає на їхню уяву, увагу, пізнавальну діяльність, що робить діяльність учителя творчим процесом. Основними формами прояву творчості в педагогічній літературі є творче самовідчуття, натхнення, пошук та експеримент.

У 80-ті роки ХХ століття питанню творчості приділялося дуже багато уваги. Її розглядали не тільки на уроках трудового навчання. Багато вчителів для активізації творчої діяльності учнів використовували різноманітні методи. Такі вчителі в історії були названі педагогами-новаторами.